

so bili v vojaški službi kot vodje orkestrrov prisiljeni v pogoste improvizacije in hitra prilagajanja na različne razmere, hkrati pa so zaradi večje mobilnosti od večine drugih umetnikov predstavljali dragocen »medij« prenašanja različnih izročil.

Ob koncu knjige sledi še spremna beseda Igorja Grdine, ki k omenjeni tematiki doda še pogled z zornega kota Slovenije, kot nekdanj integralnega dela monarhije in z njo povezanega kulturnega prostora. Tudi slovenskih dežel opereta kot glasbena zvrst ni pustila ravnodušnih, kar nekaj slovenskih skladateljev se je namreč spoprijelo s tem glasbenim žanrom in tudi tu je bila vsebina podobno kot drugje v veliki meri odraz aktualnih družbenih razmer.

Knjiga na zelo zanimiv in izviren način prikazuje soodvisnost nekega glasbenega žanra in družbenih razmer v času njenega nastanka. Opereta je kljub svoji navidezni lahkotnosti in šaljivosti mnogo več kot glasbena zvrst, je ogledalo in kritika obdobja ob koncu 19. stoletja, je refleksija takratnih družbenih problemov in političnih dogajanj. Knjiga odpira novo perspektivo razumevanja glasbe in analizira umeščenost nekega glasbenega fenomena v širši družbeni kontekst. Dobrodošel dodatek k knjigi je zgoščenska, na kateri so posneti znani odlomki operet slovenskih in tujih avtorjev, kar tudi bralcu, ki ni najbolj seznanjen z glasbenim žanrom operete približa praktično podobo obravnavane glasbene zvrsti.

Simona Kustec Lipicer

Alenka Krašovec: Oblikovanje javnih politik – primeri kulturnih politik v Sloveniji. Ljubljana: Založba FDV, zbirka Znanstvena knjižnica, 2002
260 strani (ISBN 961-235-106-6), 4.200 SIT

Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije: Slovenski nacionalni kulturni program – predlog. Ljubljana: Nova revija, 2000
105 strani (ISBN 961-6352-14-8), 2.580 SIT

Ključne besede: kultura, kulturna politika, oblikovanje politik, nacionalni kulturni program

S preučevanjem kulture se ukvarjajo različne znanstvene discipline s številnimi znanstveno-raziskovalnimi poudarki. Eno izmed posebnih področij preučevanja kulture je tudi politološko, katerega verjetno najbolj zaznamuje preučevanje politike (*politics*) in javnih politik (*public policy*) s teorijo politične kulture, za katero Almond (2000) pravi, da se je začela razvijati vzporedno s politično znanostjo že mnogo pred našim štejetjem. Kljub prikazanemu prevladujočemu razumevanju politoloških vidikov kulture skozi teorijo politične kulture, pa bomo recenzirani deli interpretirali preko posebne politološke discipline analize politik (*policy analysis*), katere bistvo je v razumevanju in pojasnjevanju kulture in kulturnega delovanja kot posebne zvrsti javne politike.

Analiza recenziranih del kaže, da je kulturo kot javnopolitični fenomen možno razumeti vsaj na dva različna načina. Na eni strani kot (*politično*) zagovornišvo javne politike (Predlog Nacionalnega programa za kulturo – v nadaljevanju NPK, in Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2004-2007 – v nadaljevanju RNPK), na drugi strani pa kot *znanstveno-raziskovalno oziroma analitično* razumevanje procesov oblikovanja kulturnih politik (Oblikovanje javnih politik: primer kulturnih politik v Sloveniji). Smiselnost hkratne recenzije obeh del se nam zdi izjemno dobrodošla, saj ponovno odpira stalno prisotne dileme o vlogi in poslanstvu analitikov pri analiziranju javnih politik. Tako denimo Weimer in Vinning (1991) ugotavljata, da lahko govorimo o vsaj treh različnih vlogah, ki jih sprejemajo analitiki, s tem posredno pa tudi treh različnih zvrsteh analize, ki jih analitiki s svojim pristopom podajajo. Avtorja ločita med na-

slednjimi tipi analitikov: 1) objektivnimi tehnikami, 2) zagovorniki naročnika in 3) zagovorniki tematike. Vzporedno s prikazanim recenzija obeh del podpira sklepe avtorjev o hkratni prisotnosti različnih vlog in motivov, ki jim pri preučevanju istega javnopolitičnega področja oziroma problema sledijo analitiki. Delo Alenke Krašovec »*Oblikovanje javnih politik: primer kulturnih politik v Sloveniji*« prikazuje zlasti vidik *objektivnega tehnika*, katerega ključni namen je priprava objektivne analize ter objektivnih nasvetov o možnih rešitvah ali posledicah javne politike. Ključni smoter avtoričinega dela je ugotavljanje značilnosti kulturnih politik z vidika raznolikih politoloških, in bolj osredotočeno policy analitičnih teorij in konceptov. Avtorico zanimajo procesi v fazi oblikovanja kulturne politike v Sloveniji, ki jih analizira preko dveh kulturnih zakonov, sprejetih leta 1994: Zakona o uresničevanju javnega interesa na področju kulture in Zakona o filmskem skladu RS. Krašovecova procese oblikovanja obeh zakonov analizira s politološkim konceptom javnopolitičnih aren oziroma podaren, ki jih razume kot: »*javnopolitični prostor, v katerem delujejo določeni igralci z namenom razrešitve nekega javnega (družbenega) problema in oblikovanja javne politike ali pa zgolj uveljavitve svojih interesov oziroma interesov tistih, ki jih predstavljajo*« (Krašovec, str. 8).

Odloči se za analizo štirih ključnih podaren: strankarske, parlamentarne, vladne in uradniške ter interesno-skupinske, kjer jo prvenstveno zanima, katera od preučevanih podaren je imela največjo moč pri oblikovanju omenjenih kulturnih zakonov. Analiza dejavnikov moči (stalnost delovanja, formalno določene funkcije in pristojnosti, strokovno znanje in komunikacija z drugimi podarenami) v zahodnih demokracijah in nadalje na konkretnih primerih v Sloveniji pokaže, da je moč izrazito *izmuzljiva* kategorija, zato kot nujni predpogoj za izvedbo legitimne študije zahteva čimbolj natančne teoretične in metodološke zamejitve.

Delo Alenke Krašovec med drugim ponovno pokaže, da brez hkratnega poznavanja politološke teorije in politične prakse delovanja vpletenih igralcev ter tudi vsebine preučevanih javnopolitičnih (pod)področij analitiki in tudi politiki ne bi uspeli zaobjeti širine preučevane javne politike z obeh zornih kotov. V našem primeru ti drugi zorni kot predstavlja predlog *Nacionalnega kulturnega programa*, ki ga je s svojo ekipo pripravljala nekdanji minister za kulturo, pokojni dr. Rudi Šeligo. Njegovo vsebino v nasprotju s prikazanim politološkim delom beremo predvsem kot prikaz političnih smernic razvoja kulturne politike v Sloveniji v prihodnosti. To poslanstvo avtorja po klasifikaciji Weimerja in Vinninga uvršča v tip analitika, ki na eni strani zagovarja interese svojega naročnika (ministrstva, op. S.K.L.), po drugi strani pa tudi promovira lastni koncept »dobre družbe« oziroma izbrano javnopolitično tematiko (kulturo, op. S.K.L.). Dokument se poglobljeno loteva analize zgodovinskega razvoja kulture in njene politike v Sloveniji ter nadalje analizira načela, cilje in stanja na posameznih področjih kulturne politike. Kljub temu, da se zdi recenzirana knjižica neaktualna, glede na tekoče politične dogodke, izpostavljammo njeno veliko idejno in tudi vsebinsko vrednost, saj je predstavljala izhodišče za pripravo in tudi dokončni sprejem *Resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2004-2007*, ki ga je *Državni zbor* na predlog *Ministrstva za kulturo* sprejel 27. februarja 2004. V obeh omenjenih političnih dokumentih lahko zaznamo preplet politične volje s strokovno podkovanimi ekspertizami, kar nenazadnje potrjuje tudi RNPK v uvodnem poglavju, kjer je zapisano, da: »*Nacionalni program za kulturo opredeljuje javni interes za kulturo in področja kulture, na katerih se kulturne dobrine zagotavljajo kot javne dobrine. Določa splošne prioritete kulturne politike in odgovarja na ključne razvojne probleme na posameznih področjih kulture, kot jih je izpostavila Analiza stanja na področjih kulture in predlog prednostnih ciljev (Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije, 2002), ki je strokovna podlaga pričujočemu programu (RNKP, 2004)*».

Podobno kot predlog NKP tudi dejansko sprejeta RNKP določa Splošne prioritete kulturne politike za obdobje 2004-2007, kjer razberemo, da so javnopolitično določena naslednja prioriteta kulturna področja: 1. Slovenski jezik, njegova raba in razvoj, 2. Spodbujanje kulturne raznolikosti, 3. Zagotavljanje dostopnosti kulturnih dobrin in pogojev za ustvarjalnost, 4. Kulturna vzgoja kot ustvarjalna vzgoja in kot vzgoja za ustvarjalnost, 5. Izobraževanje za poklice v kulturi, 6. Kultura

kot kategorija razvoja: kultura kot generator gospodarskega razvoja, človeških virov, kvalitete življenja in socialne kohezivnosti, 7. Neposredna podpora ustvarjalcem, 8. Informatizacija v kulturi, 9. Posodobitev javnega sektorja v kulturi, 10. Sodelovanje z nevladnimi organizacijami. Analitično vrednost predlaganih prioritetenih področij predstavljajo tudi formalno opredeljeni kazalniki za spremljanje dejanskega izvajanja omenjenih področij, ki hkrati pomenijo tudi zbir objektivno pridobljenih podatkov za nadaljnje vrednotenje uspešnega in učinkovitega izvajanja javne politike na zastavljenih prioritetenih področjih. S podobno analitičnim pristopom RNKP v četrtem poglavju opredeljuje tudi javni interes za kulturo, ki se v RNKP zagotavlja skozi splošne prioritete kulturne politike ter skozi cilje in ukrepe na posameznih področjih kulture, kjer so kot področja javnega interesa za kulturo določeni uprizoritvene, glasbene, vizualne, intermedijske umetnosti, knjižnična dejavnost, knjiga, mediji in avdiovizualna kultura, varstvo kulturne dediščine, narodni skupnosti, romske skupnosti, druge manjšinske etnične skupnosti in priseljenci, Slovenci zunaj Republike Slovenije, ljubiteljske dejavnosti in mednarodno sodelovanje. V nadaljevanju dokumenta sledijo dodatne analitične dimenzije prikazanih področij, razdelanih s cilji, ukrepi, kazalniki in pričakovanimi učinki.

Pregled izbrane monografije in obeh političnih dokumentov je pokazal, da je analiza javnih politik tesno povezana s poznavanjem dejanskih političnih dejavnosti oziroma obratno. Če ena raven ne upošteva pravilnosti, do katerih se s poglobljenimi analizami, čeprav različnim poslanstvom dokoplje druga, potem lahko ugotovimo, da niso bila upoštevana vsa relevantna znanja o javnopolitičnih procesih na nekem področju.

Javnopolitičnim igralcem in drugim zainteresiranim na področju kulturnih politik bi lahko na podlagi prikazanih recenzij sporočili, da v njih lahko zasledijo:

- 1) *Politične vidike kulturne javne politike*: opredelitev političnih prioritet oziroma vsebin, ciljev, instrumentov za doseganje ciljev, kazalnikov za preverjanje uresničevanja zastavljenih ciljev na ključnih področjih kulture.
- 2) *Znanstveno-raziskovalni sklepe kulturne javne politike*: dejavniki moči na področju kulturnih politik so pomembni in hkrati razpršeni. Večina vpletenih igralcev kot dominantno podareno prepoznava parlamentarno (v procesih oblikovanja Zakona o filmskem skladu RS) ter vladno podareno (v procesih oblikovanja Zakona o uresničevanju javnega interesa na področju kulture). Hkrati pa se ugotavlja, da med uradniško in parlamentarno podareno obstoji največje soglasje o njenem obvladovanju in/ali monopoliziranju posameznih dejavnikov moči (Krašovec, str. 228).

Literatura:

- A. Almond, Gabriel (2000): *The Study of Political Culture*. V: Crothers, Lane in Lockhart, Charles (ur.). *Culture and Politics – A Reader*. New York, St. Martin's Press, str. 5-21.
- Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2004 – 2007* (2004), sprejeta na 34. redni seji, 27.02.2004. Ljubljana: Državni zbor RS. [URL dostop: http://www.dz-rs.si/si/aktualno/spremljanje_zakonodaje/sprejeti_akti/sprejeti_akti.html]
- L. Weimer, David in Vinning, R., Aidan (1991): *Policy Analysis: Concepts and Practice*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.